

Враховуючи війну, що триває, оцінка збитків є неточною, але ймовірно, становить сотні мільярди доларів.

Україна за три місяці війни стала безпрецедентним експериментом у веденні соціально-економічних відносин в умовах повної невизначеності. Більшість секторів економіки зазнали непоправної шкоди, які будуть відновлюватись роками. Невдовзі після початку війни уряд запровадив спрощене оподаткування (наприклад, замінено весь податок на прибуток підприємств, податок на додану вартість і податок на соціальне страхування з 2% податку з продажу; були скасовані імпорتنі податки) та соціальні трансферти (наприклад, матеріальна допомога переселенцям), які можуть отримувати основний дохід при мінімальному оформленні документів.

За оцінкою KSE Institute [2], загальний обсяг знищеної чи пошкодженої житлової нерухомості складає близько 26 млн кв. м.

Відтак, статистика невтішна: за перший тиждень квітня прямі втрати економіки України досягли показника 80,4 млрд доларів, або 2,4 трлн гривень, і ця сума зростатиме. Фіскальний дефіцит зріс, оскільки податкові надходження впали на 80% (в основному економічна активність знизилася) та урядові видатки воєнного часу різко зросли. Фіскальний дефіцит в основному фінансується за рахунок міжнародної допомоги (близько 3 мільярдів доларів від МВФ та двосторонньої допомоги державних позик) і Національного банку України (приблизно 0,6 мільярда доларів).

Вся соціально-економічна система України, як ніколи, потребує системної стратегії соціально-економічного розвитку в після воєнний період. Україна активно позиціонує себе як надійний партнер, в якого можна вкладати інвестиції в будівництво, в розвиток соціальної інфраструктури, в налагодження спільного бізнесу.

Прагнення стати частиною Європейського Союзу та НАТО зобов'язує не просто відновлювати економіку країни, а створювати її за стандартами цих світових організацій. Війна спровокувала віднайти значний внутрішній потенціал країни, гордитись своїм корінням, з шанобою ставитись до аграрного сектору економіки, подивитись по іншому на необхідність формування спеціалістів в сфері будівництва, інженерії, ІТ технологій та багатьох інших, які створюють додатну вартість та дають можливість відновлювати український соціально-економічний потенціал.

Список використаних джерел

1. Centre for Economic Policy Research – URL: <https://cepr.org/sites/default/files/news/BlueprintReconstructionUkraine.pdf>
2. Науково-дослідницький KSE Institute – URL: <https://kse.ua/ua/kse-department/kse-institute/>

УДК 368:338.1

Маслій О.А., к.е.н., доцент; Белкіна М.О., студентка
*Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»
(м. Полтава, Україна)*

ТЕНДЕНЦІЇ НА СТРАХОВОМУ РИНКУ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Війна, розв'язана російською федерацією, що призвела до гуманітарної, економічної, демографічної, інфраструктурної кризи, є головним джерелом загроз для безпеки економічної системи України та впливає на всі сфери національної економіки. До таких загроз можна віднести скорочення ВВП через зменшення обсягів експорту, сплачених податків, прибутковості бізнесу, обмеження діяльності митного контролю, різкий відтік

населення за кордон і ризик його неповернення, недоотримання коштів до бюджетів усіх рівнів, дефіцит фінансових ресурсів у банківській системі тощо. У сучасних умовах численних викликів, ризиків та загроз страхові послуги відіграють важливу роль в управлінні ризиками. Страховий ринок як частина фінансового ринку сприяє мінімізації загроз економічній та фінансовій безпеці як на мікро-, так і на макрорівні, посткризовому відновленню та економічному розвитку.

Виклики економічній стабільності України, спровоковані повномасштабним вторгненням росії, призвели до відчутних змін у діяльності усіх сфер економіки, зокрема страхового ринку. За результатом опитування, проведеного НБУ [1], станом на березень 2022 року, більшість страховиків продовжувало свою діяльність евакуювавши співробітників у безпечніші регіони та забезпечивши віддалену роботу персоналу. Проте страхові компанії в Україні зіткнулися з низкою принципово нових викликів. У зв'язку з тимчасовим захопленням територій, фізичним знищенням об'єктів нерухомості, переміщенням суб'єктів бізнесу скорочується кількість центрів обслуговування клієнтів страховиків. Для ризикового страхування проблемними є організація врегулювання страхових випадків у регіонах, де ведуться бойові дії, проведення оглядів транспортних засобів, отримання та належне оформлення оригіналів документів для подання страховику з метою отримання страхової виплати, виклик поліції на місце ДТП тощо. Водночас компанії, що займаються страхуванням життя, повідомляють про суттєве зниження страхових внесків та фіксовані обмеження діяльності, пов'язані з труднощами організаційної комунікації та роботи співробітників, ускладненим доступом до офісів та оригіналів документів. Усе це робить процес здійснення страхових виплат важчим і довшим, особливо у випадках, пов'язаних зі смертю застрахованих осіб на окупованих територіях.

В умовах воєнного стану Національним банком як регулятором страхового ринку були надані рекомендації [1] по спрощенню процедури врегулювання випадків, що мають ознаки страхових, шляхом використання електронних документів, їх копій у випадку неможливості чи ускладнення можливості отримання оригіналів, інших засобів дистанційного врегулювання страхових випадків. Основною метою розвитку страхового ринку є посилення надійності страхового захисту майнових інтересів фізичних та юридичних осіб, скорочення державних витрат на попередження та ліквідацію наслідків стихійних лих, техногенних аварій, катастроф та інших надзвичайних подій. Використання сучасної ринкової інфраструктури та фінансових інструментів забезпечують порівняно стабільне функціонування ринку страхових послуг, що сприяє залученню інвестиційних ресурсів у національну економіку [2].

На сьогодні важко кількісно оцінити втрати страхового ринку, пов'язані з впливом війни, проте вони, беззаперечно, колосальні. У першу чергу, військовий конфлікт загрожує значним падінням платежів, яке на сьогодні у значній кількості страховиків уже становить 50-90%. Крім того, спостерігається тенденція до зменшення кількості повноцінно діючих страхових компаній (рис. 1).

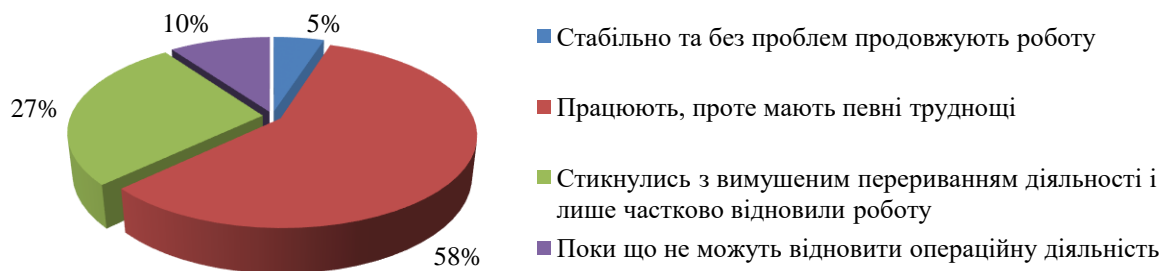

Рис. 1. Результати опитування страховиків-учасників Асоціації «Страховий бізнес» щодо їх діяльності в умовах воєнного стану

*Складено за даними НВ Бізнес [5]

Втрата величезної кількості об'єктів страхування: приміщень, устаткування, житла, автівок тощо, необхідність у їх відновленні, а також падіння рівня життя та доходів населення з великою долею ймовірності спричинить ситуацію, за якої витрати на страхування будуть недоцільними, стануть елементом «розкоші» у повоєнний період.

У той же час змістяться і акценти на страховому ринку: у пріоритеті будуть обов'язкові види страхування, банківське страхування (іпотека, застава, від нещасних випадків), страхування КАСКО та добровільне медичне страхування.

Існує також висока вірогідність появи нових видів страхування, таких як страхування вторинних військових ризиків (вибухів мін у полях та лісах з пошкодженням техніки, смертям або інвалідності громадян), ремонтно-відновлювальних та будівельно-монтажних робіт тощо. Рациональним буде введення розстрочки з оплати страхових платежів і перегляд цінової політики внаслідок суттєвого зниження платоспроможного попиту [5].

Страхування спрямовано на захист майнових інтересів і безпеку як фізичних осіб, так і суб'єктів господарювання, тому його роль в умовах сучасного непередбачуваного економічного, соціального, технологічного та екологічного середовища постійно зростає [7].

Повністю оцінити вплив війни на ринок страхування поки що неможливо, тож існує висока необхідність у проведенні подальших досліджень, які будуть ґрунтуватися на аналізі та оцінці наслідків впровадження воєнного стану, наданні рекомендацій щодо методів та заходів відновлення повноцінної діяльності страхового ринку України, що, в свою чергу, сприятиме оздоровленню всієї економічної системи держави.

Список використаних джерел

1. Національний банк України: офіційний веб-сайт. URL : <https://bank.gov.ua> (дата звернення: 16.05.2022).
2. Романовська Ю.А. Аналіз страхового ринку України. *Економіка і суспільство*. Вінниця, 2016. №7. С. 830-837. URL : https://economyandsociety.in.ua/journals/7_ukr/139.pdf (дата звернення: 16.05.2022).
3. Війна. Все, що відбувається з економікою, бізнесом в Україні та світі. *Forbes*. 2022. URL : <https://forbes.ua/news/viyna-vse-shcho-vidbuvaetsya-z-ekonomkoyu-biznesom-v-ukraini-ta-sviti-03032022-4086> (дата звернення: 17.05.2022).
4. Onyshchenko S., Maslii O., Ivanyuk B. The impact of the external environment on the economic security of Ukrainian business. *Economics and Region*. 2020. №1 (76). С.22-29. URL : <https://doi.org/10.2991/mdsmes-19.2019.30>
5. Черняхівський В. План Маршалла для українського страхового ринку. *НВ Бізнес*. 2022. URL : <https://biz.nv.ua/ukr/experts/yak-vplinula-viyna-na-strahoviy-rinok-ekspert-ostanni-povini-50237940.html> (дата звернення: 17.05.2022).
6. Пугач О. Моделювання загроз системі економічної безпеки національної економіки з позицій їх своєчасного виявлення та передбачення. *Економіка і регіон*. 2015. № 3 (52). С. 103–109.
7. Єгоричева С.Б., Таранець Б.В. Інноваційний розвиток українського страхового ринку. *Вісник Університету банківської справи*. 2020. № 3 С. 66-72.